

התאמות תעסוקה בשוק החופשי

ביוני 2004 פרסמה נציבות השוויון את עמדתה בנושא התאמות בתעסוקה בשוק החופשי לאנשים עם מוגבלות ולבני משפחותיהם. הבסיס להתאמות הוא הפרק העוסק בתעסוקה בחוק השוויון לאנשים עם מוגבלות. במקור ההתאמות היו פיזיות בלבד אך נציגי "עוצמה" ומחלקת השיקום במשרד הבריאות הובילו מהלך, שנתמך ע"י נציבות השוויון, לקבוע התאמות גם עבור נכויות נפשיות. שמונה מחברי "עצמה" השתתפו בתהליך גיבוש ההתאמות. המדדים שקבעו (בהסכמה מלאה בין נציגי משפחות של אנשים עם נכויות שונות) הם: (1) גמישות בעשות העבודה; (2) גמישות באופי העבודה; (3) הרחבת ימי מחלה/חופשה; (4) ליווי (לפי רצון). על פי המדדים הללו תוגש בקשה לתקציב שיאפשר ביצוע ההתאמות.

בסניף ירושלים

חברי "עצמה" בירושלים השתתפו במחקר מטעם המחלקה לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית, שנערך ע"י גבי נוגה קורין (בהנחיית פרופ' אבירם) והתפרסם ביוני 2004. נושא המחקר - עמידות משפחות של נפגעי נפש. המסקנות העיקריות מן המחקר היו: (א) רוב המשפחות דווחו כי העמידות שלהן גברה ככל שתכנון השירותים המאפשרים שחרור המשפחה מלחץ הכנה היה טוב יותר; (ב) רוב המשפחות התנסו במטפלים מתכרמים, מתנשאים, כוחניים ומאשימים, מה שהחליש את עמידותם. לעומת זאת כאשר אנשי מקצוע גילו אמפטיה, בני המשפחה נעזרו בהם.

בסניף חיפה

הפעילות של נציגות העמותה בחיפה עסקה בחודשים האחרונים בעיקר בגיוס חברים חדשים לעמותה. ההיענות היא עדיין חלקית בלבד. מספר נציגים השתתפו במפגש הארצי בחסות חברת פייוו. בסמינר "אורנים" התקיים מפגש בין נציגי המשפחות לבין עובדי שיקום, על מנת לאפשר להם להבין טוב יותר מה עובר על הורים לבנים המתמודדים עם מחלה נפשית.

הרחבת מעגל הפעילים

בעקבות פגישת משפחות ארצית בחסות חברת התרופות פייוו, שמטרתה העצמה של העמותה, התקיימו מספר פגישות בנושא הרחבת מעגל הפעילים והתארגנות מחודשת. כמו כן הצטרפו אלינו הפעילות מתחום לדים ונוער.

בסניף מרכז

ב-2004.6.5 התקיימה פגישת משפחות בנושא "היוגה ככלי עזר בתהליך השיקום בתחום בריאות הנפש". מטרת ההרצאה היתה להציג את היוגה ככלי נוסף המסייע בשיפור התפקוד בבריאות הגוף והנפש. ב-2004.7.6 הרצתה חברת העמותה בפני סטודנטיות לסיעוד באוניברסיטת ת"א על: "התמודדות משפחה עם פגוע נפש והתנסות בתהליך השיקום", במסגרת "שיעור בריאות הנפש בקהילה". המטרה היא לסייע לסטודנטים לשלב ידע תיאורטי עם ידע מן השטח, לתת הזדמנות ללמידה מכלי ראשון, מה שמהווה חוויה לימודית המשפיעה על העמדות המקצועיות והאישיות של הלומדים. כמו כן הרצתה נציגתנו בנושא זה בפני מדריכי שיקום במטרה להעמיק את הבנתם לתהליכים העוברים על המשפחה שמלווה בן/בת בתהליכי מחלה/שיקום והחלמה. ב-2004.12.7 נערך באודיטוריום הנאה של "אשכול פיס אוהל שם" ברמת גן מפגש משפחות בחסות חברת התרופות ינסן-סילאג, שתרמה את המקום ופרסמה את האירוע במקומונים של גוש דן. המפגש כלל שתי הרצאות - האחת בנושא חידושים בטיפול בסכיזופרניה, ע"י ד"ר שלמה מנדלוביץ', מנהל מחלקה ג' במרכז לבריאות הנפש "שלוותה", והשנייה בנושא הגורם התזונתי במצבים נפשיים, ע"י ד"ר ניבה שפירא, תזונאית רפואית. ההרצאות עוררו עניין רב בקרב הנוכחים הרבים.

מפגש משפחות שהתקיים ב-12.7.04 באשכול פיס אוהל שם ברמת-גן

מחקר בנושא נטל על גורמי תמך ("משפחות")

נערך ע"י ד"ר רמי רודניק, המחלקה למדעי ההתנהגות, ב"ס לרפואה באוניברסיטת ת"א.

1. על המשפחות יש עומס משמעותי;
 2. אין קשר בין מידת העומס וגיל ההורים;
 3. יש קשר בין שלב המחלה לבין מידת העומס, כאשר משלב פריצת המחלה עד האיזון התרופתי העומס גדול במיוחד;
 4. העומס על האימהות גדול במיוחד והן זקוקות לסיוע רב.
- מכתב תודה נשלח ע"י "עוצמה" לד"ר רודניק עם

עוצמה - פורום ארצי של משפחות נפגעי-נטל

ביטאון
"עוצמה - פורום ארצי של משפחות נפגעי-נטל"
 ת.ד. 1157 גבעתיים 53111
לשכה: טל. 052-3670386 פקס: 03-6701800
יושב-ראש: טל. 02-6585437 פקס: 02-6585261

עלון ספטמבר 2004

דבר היו"ר - פרופ' אלי שמיר "הרפורמה הביטוחית" עדיין תקועה

רבים מתרעים כי בריאות הנפש בקהילה מתקרבת לקטסטרופה. האינסוף על המרפאות קיבל ביטוי חריף בדיון ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת מיום 28.7.2004, ונתן תחמושת לאלו המתנגדים לרפורמה בכלל, על רקע אינטרסנטי של הפסד הכנסותיהם בשוק הפרטי. גדול החשש שיימשך השיתוף וחוסר המעש - יחד עם שחיקה נוספת בשיירות בתקציב 2005. לכל מי שמאזין לנו: הכרחי להגביר לחץ ציבורי ומשפטי על המערכת, למשל ע"י הגשת תלונות על היעדר נגישות וזמינות של טיפולים במרפאות, על הפסקת טיפולים (כבר זימנו תביעות בנושא), ועל כשלים אחרים בשיירות. ניתן להפנות את התלונות אלינו ובמקביל - לארגון "בזכות" (ת.ד. 35401, ירושלים 91532), למשרד הבריאות ו/או לקופות החולים.

תאריך היעד 1.1.2005 להפעלת הביטוח והתקציב של בריאות הנפש באחריות קופות החולים, בשילוב עם יתר ענפי הרפואה, יידחה כנראה שוב, בפעם המי יודע כמה! לא אכפת למערכת שאין ביטוח וטיפול ציבורי לעשרות אלפי נזקקים בשנה, שלא יוכלו להתקבל לטיפול חיוני במרפאות. גם אובדן חיים והרס חיים לא משפטי!
 נכתבו כבר עשרות טיטות להסכם בין משרד הבריאות והאוצר. המכשול איננו בהסכמים עם קופות החולים, אלא בהצמדת "סוסים טרויאניים", כלומר - דרישות מטרפדות שהאוצר מצבי כתנאי לחתימתו, כגון סגירת ביה"ח "אברבנאל" ולוח זמנים מפורט לצמצום ולסגירה של המרפאות הממשלתיות בשנים 2005-2007. דרישות אלו וצמצום השירותים בפועל ע"י הממשלה וקופות החולים מכניסים את הסגל ואת החולים לחרדות קשות.

ייצוג משפטי לחולים בוועדות פסיכיאטריות

חמור: ביוזמת האגף לבריאות הנפש, משרד הבריאות פועל לבטל את השתתפותם של רופאים פסיכיאטרים בהרכב הוועדות הפסיכיאטריות ולהשאיר את ההחלטה על המשך טיפול כפוי או שחרור ממנו בידי משפטן. זאת מבלי שיש את אחריותו לעגן תחילה בחוק את חובות הרפואה ולתקן את הקריטריונים והפרוצדורות בהתאמה למאפיינים מיוחדים של מחלות נפש. פנינו במכתב (2/6) לשר ולמנכ"ל להקפיא את היוזמה, המחמירה את המצב הקיים וסופה שתשמוט את קרש הצלה הרפואי האחרון מתחת רגליהם של חולי נפש במצב פסיכטי, ולפעול בהקדם לתיקון חוק טיפול בחולי נפש. המנכ"ל, פרופ' אבי ישראל, נענה לפנייתנו, ובפגישה שקיים עם נציגינו ונציגי משרדו ב-27/7/04, סיכם כי: (א) הצעת התיקון לצמצום הוועדה הפסיכיאטרית מוקפאת עד לדיון נוסף. (ב) נציגי "עוצמה" יכינו טיוטת הצעה לתיקונים לחוק טיפול בחולי נפש, ויעבירו אותה לראש שירותי ברה"ח וליועצת המשפטית בתחום.

החל שלב היישום. להזכירם - התיקון לחוק טיפול בחולי נפש ממרץ 2004 קובע שהזכות לייצוג משפטי בוועדות הפסיכיאטריות המחוזיות ובדיונים בערעורים על החלטותיה - תיושם באופן הדרגתי בכל אזורי הארץ עד שנת 2007. הצוות הבין משרדי-בין ארגוני, בראשות נציבת שוויון לאנשים עם מוגבלות, הגיש (ב-6/28) למנכ"ל משרד המשפטים ומשרד הבריאות את המלצתו להלי ייצוג משפטי לחולים בוועדות פסיכיאטריות ובערעורים על החלטותיהן הן בהליך אורחי והן בהליך פלילי. נציגתנו השתתפה בכל הדיונים, והעירה לטיוטות בעל פה ובכתב. לצערנו, לא הוגדרו נוהל מצבים שבהם "לא ניתן לברר את דעתו של החולה", כפי שביקשנו. משפטני שני המשרדים הבהירו שאין דרך משפטית לעשות זאת, אף כי הם מסכימים עקרונית שההגדרה חשובה. הנהלים, שהתקבלו בהסכמה, קובעים ומפרטים את אופן יישום הזכות שיעוגנה בתיקון לחוק טיפול בחולי נפש במרץ 2004, וכן את האחריות, הסמכויות והתפקידים של הגורמים הרלוונטיים.

לתשומת לב משפחות חולים באזור המרכז

החל מ-15 יוני 2004, כל המטופלים בכפייה מתוקף צו בית משפט - בבתי חולים או במרפאות במרכז הארץ - זכאים לייצוג משפטי בדיוני ועדה פסיכיאטרית ובערעורים על החלטותיה. כל מסגרת רפואית שמטופלים בה חולים על פי צו - חייבת לפרסם הודעה בולטת המפרטת את הזכות הניל ודרכים ליצירת קשר עם הגורמים המייצגים. חובתה של מסגרת הטיפול להסביר לכל מטופל הזכאי לייצוג משפטי את זכותו זו בסמוך לקליטתו - וכן להסביר לאפוטרופסו, במידה שיש לו.
ייצוג משפטי יינתן אך ורק למטופלים המעוניינים בו, ואשר יחתמו על ייפוי כוח ועל ויתור על סודיות רפואית לעורך הדין. חולה שמסרב לייצוג משפטי, יתבקש לחתום על אישור שקיבל הסבר ושהוא מסרב, ואם לא יסכים לחתום - הדברים יתועדו בתיקו. חולה שלא ניתן לברר את דעתו בגלל מצבו הרפואי - מסגרת הטיפול מחויבת להודיע על כך לאפוטרופסו, ואם אין לו אפוטרופוס - לקרובו (בעל פה, ואם לא ניתן - אז בכתב). במצב כזה, אם האפוטרופוס או הקרוב יבקש זאת - מסגרת הטיפול חייבת לתת לחולה הזדמנות להיפגש עם עורך דין, למרות שלא חתם מראש על הטפסים הנדרשים.
 מעבר לפעולות הסברה, הדרכה ובקרה לצוותי הטיפול ולעורכי הדין, נקבע **שמנהל המסגרת הטיפולית יזמן את נציגי המטופלים ואת נציגי המשפחות לפגישות עדיין ומשוב על יישום הייצוג המשפטי**, בנוכחות נציגי הסנגוריה הציבורית והאגף לסיוע המשפטי.
אנו פונים למשפחות של מאושפזים בכפייה באזור המרכז להעביר אלינו בכתב כמה שיותר מידע ומשוב לגבי התנהלות היישום, תוצאות והשלכות - לחיוב ולשלילה.
 משוב בנושא ייצוג משפטי ניתן לשלוח אלינו בכתב ל-1157, גבעתיים 53111. נא ציינו במכתבכם: "עבור מיירי דביר", וכן דרכים ליצירת קשר.

”דילמות בנושא הצרכים והזכויות של המטופל אל מול הצרכים והזכויות של בני משפחתו”

פנל בנושא נערך במרכז הרפואי לברה"י "באר יעקב", במסגרת סדרת מפגשים למשפחות של חולים שמטופלים או שהשתחררו מטיפול במרכז. המפגשים הם פרי יוזמה מבורכת של הצוות הסיעודי במרכז, בתיאום עם ועדת היגוי משפחות ובגיבוי ההנהלה. בדברינו, התנגדנו לגישה המציבה את החולה ואת משפחתו זה מול זו - משני צדי המתרס, ולניסיון של

פסיכיאטרים להטיל על המשפחה את האחריות לצורך בכפיית אשפוזים. ניתבנו את הדיון למשולש החיוני: מטופל - גורמי טיפול ושיקום - משפחה, והצבענו על הגורם המרכזי להזדקקות לאשפוזים כפויים וממושכים ב"דלת מסתובבת": הזנחה רפואית - בחסות חוק טיפול בחולי נפש.

נס בנושא טיפול מרפאתי כפוי

נציגותינו השתתפו ביום עיון בשם "להקשיב לפסיכואה" שהתקיים בשרות הפסיכיאטרי במרכז הרפואי ע"ש סוראסקי בתי"א. ביום עיון זה נבחנו ההיבטים הקליניים, משפטיים, אתיים ופילוסופיים של טיפול מרפאתי כפוי. במישור המעשי, בלט הצורך בקביעת נוהל מחייב להבטחת רציפות הטיפול במעבר מאשפוז לטיפול מרפאתי כפוי בקהילה.

ועדת היגוי בנושא זכויות של נפגעי תחלואה כפולה (סמים+מחלת-נפש)

ועדת היגוי בנושא זה הוקמה ע"י אגף בריאות הנפש במשרד הבריאות. בראשותה עומדת אלונה אורבך ומשתתפים בה אנשי מקצוע, מנהלי מרפאות לברה"י, עובדים סוציאליים וכן אחת מחברות העמותה, המייצגת את "עוצמה" בוועדה זו.

תזכורת למשפחות

בינואר השנה נפתחה יחידה טיפולית לאנשים המתמודדים עם תחלואה כפולה, במסגרת של כפר המטפל כבר כ-10 שנים במכורים לסמים שלא הוגדרו גם כחולי נפש. מתקבלים למקום בהמלצת העו"ס שקשור עם החולה, וההפניה למקום נעשית על ידו. שם הכפר: "משמר לחיים", כתובתו: ת.ד. 537, עילבון, גליל תחתון. קבלנו המלצה חמה על המקום מנחה גור.

אפוטרופסות

ולוועדות השיקום. בהנחיית נאמר שהאפוטרופוס יקיים מעקב שוטף אחר הסיוע הניתן לחסוי במסגרת תכנית השיקום. ניתן למצוא באתר של משרד המשפטים את כל מה שקשור לאפוטרופסות, כולל "סל טיפול לחסוי". נושא הקשר בין מצבי רמיסה (שיפור במצבו של נכה הנפש) לעומת מצבים בהם הוא זקוק לאפוטרופסות - נשאר עדיין לא פתור.

מבקר המדינה בחן את נושא האפוטרופסות בעקבות תלונות על תפקודם של אפוטרופסים במיני המדינה ועל אי-יישום אחריותו של האפוטרופוס הכללי. על רקע התלונות הקשות, הכינו וע"ד בקשי וע"ד כרמי ממשרד המשפטים "סל טיפול לחסוי" - כלומר: פירוט מלא של תפקיד האפוטרופוס. בעקבות פגישת נציגינו עמם, נוסף לסל הטיפול גם יידוע ופירוט של סל השיקום, כך שהאפוטרופוס של נכה הנפש בקהילה יהיה מודע לחוק השיקום

במועצה הארצית לשיקום נכי נפש בקהילה

הקפה, ליווי סטודנטים באוניברסיטאות, פרויקט "יקשת" להורים, ופרויקט בדיקת שביעות רצון וצרכים על ידי הצרכנים והמשפחות. התגבשה ועדה משותפת של משרד הבריאות, המועצה לשיקום והמסד לביטוח לאומי, שמטרתה לעסוק בכל הנושאים השנויים במחלוקת סביב האוכלוסייה שלנו, כולל דיונים עקרוניים כמו נושא של הגבלת הביטוח הלאומי לשנת שיקום אחת רציפה בעוד שנציגי השיקום רוצים לפרוס את סה"כ שעות השיקום המוקצבות לשנה על פני מספר שנים. כמו כן נוהלו דיונים פרטניים סביב מקרים שלא נענו בהתאם להסדר זה.

תיתן כוח רב בידי פקידי השלטון לכוון בפועל את הארגונים ולחבל, ע"י מניפולציות, בפעולה של ארגונים אותנטיים צמחו מן השטח. 2. סוגיית היקף המסגרות - שייכות לקבוצת הנכים הכלליים הינה רחבה מדי, ולכן לא מתאימה לצרכים שלנו. שייכות לקבוצת המשפחות משאירה אותנו בחוץ, מאחר וההצעה מאפשרת נציגות רק למשפחות לילדים נכים עד גיל 18. כלומר: היוזמה הזו מגבילה באופן דרסטי את היכולת לפעול למען קבלת טיפול הולם לילדינו, הממשיכים להיות תלויים בנו גם בבגרותם. עצמאותנו והתמקדותנו בתחלואת הנפש - חיונית.

ועדת התקציב העבירה לחברי המועצה את פרוטוקול עבודתה. הוועדה בקשה תקציב שיהיה מתוכנן מראש ויחולק על פי כל סעיפי החוק. בכך הוועדה נתנה כלים למועצה ללוות את התנהלות התקציב. הוועדה המליצה על בדיקה באמצע ובסוף השנה ע"פ הצפי. נציגינו העירו על חוסר מידע כמותי ואומדנה לא תואמת לגבי מספר המשתקמים העתידיים - הוועדה הציגה תשקיף של 3000 איש אשר יצטרפו למעגל מקבלי סל השיקום בעוד שהתקציב מתאים לפחות מ-1000 מצטרפים חדשים. כמו כן הערנו שיש צורך להוסיף עוד ערוצי מימון למשרד הבריאות למימוש סל השיקום - כגון השלטון המקומי, ביטוח לאומי, אשראי למסגרות שיקום בהקמה ועוד. בעקבות הצעה שלנו לסדר יום מתבקשים הנציגים המגוונים במועצה (נציגי משרדי הממשלה, הארגונים השונים, האקדמיה, קופות החולים) לדווח על הדרך בה הם מעבירים את הצרכים העולים במועצה למשרדיהם/ארגוניהם השונים, דבר אשר מגביר את פעילותם ויוזמותיהם.

3. היוזמה מציעה הפרשת דמי חברות בארגון מתוך קצבת הנכות. רעיון זה הוא פסול לחלוטין. 4. שיתוף פעולה בין ארגונים הצומחים מן השטח ניתן להשגה ללא חקיקה ומעורבות ממשלתית. רוב חברי המועצה הסכימו עם הנקודות שהעלינו ואף השלימו אותן, והמועצה החליטה ברוב קולות להעביר את תגובתה בהתאם. **שינויים חיוניים בהתייחסות המוסד לביטוח הלאומי כלפי צרכים של נפגעי נפש ומשפחותיהם** לאחר שנשאל הביטוח הלאומי הועלה במועצה, החל לחול שינוי הדרגתי ביחסו לאוכלוסייה של נפגעי נפש, הן באישור פרויקטים שיקומיים שלו והן בנכונות להדרות אתנו: - אושרו ארבעה פרויקטים ניסיוניים חדשים ועוד היד נטויה. הפרויקטים שאושרו הם עגלות

בעקבות יוזמה של נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות להקמת ארגון יציג עבור קבוצות הנכים הכללים, הגשנו נייר עמדה בנושא זה לנציבות וכן למועצה לשיקום. בדיון שהתקיים לאחרונה במועצה העלינו את התנגדותנו, שהסיבות העיקריות לה הן: 1. היוזמה מציעה לעגן בחקיקה את התהליך והקריטריונים למתן הכרה בארגון יציג, שתיבדק ותיתן ע"י פקידי הממשלה ושריה. מעורבות כזו

חוק שיקום נכי נפש בראי בתי המשפט

(מתוך אתר "זכות", <http://www.bizchut.org.il/>)

כנראה בגלל מאבק על תקנים ותקציבים בתוך המשרד. כתוצאה מכך, ובהעדר כל מסגרת שיקומית, מצבם של האנשים התדרדר. אחת הנשים, למשל, הסתובבה ימים שלמים ברחובות, בין בתי תמחוי. ארגון זכות הגיש תביעה בשם קבוצה זו לבית הדין לעבודה בירושלים, ודרש כי משרד הבריאות יתן להם את תוכניות השיקום שנקבעו עבורם.

בחדש יוני 2004, ארגון "זכות" הגיש תביעה ראשונה מסוגה ליישום הוראות חוק שיקום נכי נפש בקהילה: ששה אנשים עם מוגבלות נפשית היו מטופלים במחלקת היום של בית החולים הפסיכיאטרי כפר שאול. המחלקה נסגרה, והחולים שוחררו לקהילה. הם עברו ועדות שיקום אזוריות, לפי הוראות חוק השיקום, אך משרד הבריאות לא מימש את תוכניות השיקום שנקבעו עבורם,

נקודות זיכוי במס הכנסה - פגיעה במשפחות של נפגעי נפש

על הניכויים במשרדי פקידי השומה לאשר נקודות זיכוי להורים של חולה נפש הגר בבית ההורים, או במוסד, או בדירור מוגן, או בדירור עצמאי, בתנאי שההורים תומכים בו, הוא מקבל קצבה מהביטוח הלאומי מעל לשנה, ומוגדר כבעל 75% אי כושר השתכרות, ובנוסף הכנסותיו אינן עולות על 3600 ש"ח. נושא ההגדרה "בלתי שפוי" עדיין נשאר בלתי פתור.

נכי הנפש פנו נציגי "עוצמה" אל היועצת המשפטית של נציבות השוויון, אל ארגוני הנכים ואל ח"כ רוני ברוין. הניל הגיש לאחרונה הצעת חוק שעברה בקריאה טרומית - לתת גם לאחים נקודות זיכוי. ברגע האחרון! בעקבות מאבק "עוצמה" בשילוב עם מטה מאבק הנכים שונתה הגזירה הקשה: נדע לנו שניתנו החיות במסמך מימני לאחראים

בראשית שנת 2004 נדרשו הורים שקבלו עד עתה 2 נקודות זיכוי במס הכנסה לחדש את הבקשה ע"י מילוי הטופס, בו רשום המשפט "אינו שפוי בדתו" - חתום ע"י רופא. משפחות שמילאו מחדש טפסי בקשה אלו קבלו תשובה שאין יותר נקודות זיכוי אלא עבור ילדים מתחת לגיל 18, או לילדים שנולדו מפגרים. בשני נושאים אלו - הגדרת בלתי שפוי ואפליית

תחום ילדים ונוער

קבוצת פעילים הקימה צוות לקידום בריאות הנפש של נוער וילדים. הצוות מרכז נושאים ותחומים שיש לטפל בהם באופן דחוף. נערכה פגישה עם ד"ר פולקביץ' - האחראי על הנושא במשרד הבריאות. כמו כן נפגשו עם מנכ"ל ארגון "זכות", בכדי לבחון משותף של נושאים. הצרכים רבים ומגוונים והנושא זקוק לטיפול שוטף ותמשך לאורך זמן. נשמח להצטרפות פעילים נוספים לקידום הנושא.

ביטוח סיעודי/רפואי

אפלייתם לרעה של נכי נפש בתחום ביטוח רפואי וסיעודי עלתה במספר דיונים בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות בהשתתפות נציגינו. הוועדה תמכה בהפקדת הסמכות לדיון בערר לוועדת ערר המונה 3 חברים (שופט בדימוס, מומחה ביטוח ומומחה רפואי) שתפקידה יהיה לדון בערר על מתן יחס שונה בחוזה הביטוח או על סירוב לבטח מחמת מוגבלות. כן החליטה הוועדה לדון במתן הגדרה מדויקת של המוגבלות על מנת למנוע פירוש מעוות ע"י חברות הביטוח.